

Цитування:

Долеско С. В. Мистецтвознавчий трансфер українського народного вбрання у державних протокольних заходах. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2021. №1. С. 84-89.

Долеско Світлана Валеріївна,
аспірантка кафедри
мистецтвознавчої експертизи
Національної академії керівних кадрів
культури і мистецтв
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6702-5606>
svitlana@dolesko.com

Dolesko S. (2021). The art history transfer of the Ukrainian people's dress in protocol events. *National Academy of Culture and Arts Management Herald: Science journal*, 1, 84-89 [in Ukrainian].

МИСТЕЦТВОЗНАВЧИЙ ТРАНСФЕР УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ВБРАННЯ У ДЕРЖАВНИХ ПРОТОКОЛЬНИХ ЗАХОДАХ

Метою статті є дослідження мистецтвознавчого трансферу українського народного вбрання у державних протокольних заходах на прикладі образів перших леді України. **Методологія дослідження.** Застосовано метод аналізу, що дозволило дослідити наукові теорії щодо ключових понять запропонованої роботи; для розгляду фактологічних матеріалів щодо мистецтвознавчого трансферу елементів українського народного вбрання перших леді було застосовано метод експертних оцінок; метод порівняння посприяв встановленню спільних і відмінних образів перших леді в державних протокольних заходах. **Наукова новизна.** Вперше у науковому контексті розглядається питання мистецтвознавчого трансферу українського народного вбрання, визначається його феномен у державних протокольних заходах. **Висновки.** Мистецтвознавчий трансфер українського народного вбрання є особливим процесом у збереженні і популяризації мистецьких цінностей, яке має важливе глобальне і локальне мистецтвознавче значення. Виняткова іміджева роль у його мистецтвознавчому трансфері українського народного вбрання, його елементів належить участі перших леді України в державних протокольних заходах.

Ключові слова: українське національне вбрання, мистецтвознавчий трансфер, протокольні заходи, імідж, інститут першої леді держави.

Dolesko Svitlana, graduate student of the Department of Art History, National Academy of Culture and Arts Management

The art history transfer of the Ukrainian people's dress in protocol events

Purpose of Research. The purpose of the research is to study the art history transfer of Ukrainian folk dresses in protocol events on the examples of the images of the first ladies of Ukraine. **Methodology.** The author applies the method of analysis, which allows us to analyze scientific theories on key research concepts; the method of expert assessments is used to consider factual materials on the art history transfer of elements of the Ukrainian folk costume of the first ladies; the method of comparison contributes to defining the common and different images of the first ladies in the protocol events. **Scientific Novelty.** The scientific novelty is the first analysis of the art history transfer of Ukrainian folk costume in the scientific context. Its phenomenon in protocol events is determined. **Conclusions.** Art history transfer as a special process of moving artistic values plays an important role in the preservation and promotion of artistic heritage, in particular, Ukrainian folk dresses. Ukrainian folk dresses have an important global and local art significance and an exceptional image role in their popularization belong to the participation of the first ladies of Ukraine in protocol events.

Key words: Ukrainian national costume, art study transfer, protocol events, image.

Актуальність дослідження. Представлення України в світі, духовно-культурних надбань є питанням, яке потребує детального і перспективного осмислення. Особливої уваги потребує вивчення питання мистецького трансферу української культури і цінностей через державні протокольні заходи.

Популяризація унікального українського надбання дозволить забезпечити інтеграцію України до світового політичного простору та сприятиме утвердженню іміджу України як надійного партнера з багатим культурно-мистецьким потенціалом.

Особливої уваги з точки зору

мистецтвознавчого трансферу українського народного вбрання заслуговує образ першої леді. Використання образу з елементами українського народного вбрання під час протокольних заходів сприяє не тільки формуванню необхідних характеристик національного образу лідера держави та членів його родини, а й окреслює свій особистий культурно-мистецький та політичний внесок у формування національної єдності українців, збереженні й популяризації традицій народної культури.

Саме тому ми актуалізуємо розгляд і осмислення розуміння мистецтвознавчого трансферу в протокольних заходах через українське народне вбрання на прикладі перших леді України.

Аналіз існуючих досліджень і публікацій дозволив нам констатувати, що порушена нами тема українськими вченими-мистецтвознавцями не розглядалась.

У піятны осмислення поняття «мистецтвознавчий трансфер» звертаємося до концепції культурних трансферів Мішеля Еспанья [16], а також досліджень мистецтвознавця М. Левицької, яка визначає введення методів культурного трансферу у сферу мистецтвознавчих досліджень [8].

Аналізуючи ключове поняття теми дослідження «українське народне вбрання», ми звертаємо увагу на роботи українських вчених, які розглядають це поняття, його елементи з власної авторської позиції і наукові концепції яких мають теоретичне значення для розкриття представленої теми (О. Косміна [6], Т. Кротова [7], І. Сиваш [13]).

Для розкриття теми протокольної образності перших леді ми звернулися до досліджень І. Бондар, яка здійснила аналіз процесу становлення інституту першої леді на прикладі Республіки Польща. Проаналізувавши зарубіжний досвід інституту першої леді, дослідниця відзначила, що «становлення інституту першої леді в Польщі відбулося раніше, ніж в Україні. Це зумовлено, по-перше, швидшим процесом демократизації в Польщі, і, по-друге, певною стагнацією українського інституту першої леді, зумовленою періодом «без першої леді» (2010–2014 рр.)» [1].

Про участь перших леді в політичній діяльності Президентів США досліджувала І. Набокова. Зокрема, вона зазначила, що «Перша леді є концептом-еталоном, зразком, що репрезентує знання не про абстрактний феномен, а про специфічне жіноче соціокультурне наслідування» [11].

При осмисленні образу першої леді України звернулися до дослідження В. Чекалюк, яка здійснила аналітичний аналіз щодо особливої уваги до її іміджу і сторони засобів масової інформації [15].

Метою статті полягає у дослідженні мистецтвознавчого трансферу українського народного вбрання у державних протокольних заходах на прикладі образів перших леді України.

Виклад основного матеріалу. Мистецтвознавчий аналіз українського народного вбрання, його функціональне значення в сучасних іміджевих і культуротворчих процесах науковцями розглядаються фрагментарно, з власних наукових позицій і інтересів.

Так, відома вітчизняна етнологиня О. Косміна, досліджуючи традиційне вбрання українців, визначає український національний одяг як найбільш яскравий, візуально фіксований прояв самобутності української культури, який становить один з найбільш рухомих її видів, і який, на думку вченої, актуалізується з кожним днем [6].

Мистецтвознавиця Т. Кротова, досліджуючи етномотиви у класичних формах костюму, наголошує на «незгасаючій актуальності питань етнотрансферу, якій обумовлюється необхідністю збереження національної ідентичності і шанування традицій, а також необхідністю поглиблення вивчення національних культур – нашої країни і світу, зокрема у контексті сучасного моделювання одягу» [7, 1].

Дослідниця І. Сиваш, розглядаючи національний одяг в контексті розвитку українського етнотрансферу, наголошує на активній трансформації народних мотивів у традиційному вбранні, і пов'язує вчена ці процеси з українською незалежністю. Так званий «етно-бум», на думку вченої, був викликаний активним представлення України, української культури і світі [13].

Як бачимо, науковці одноставні у висновках про активне життя українського народного вбрання, його елементів у всіх сферах життя українців, від побутового використання – до презентаційного. В такому контексті набуває актуалізації питання мистецтвознавчого трансферу як процесу передачі українських цінностей і традицій.

Досліджуючи культурний трансфер в історії цивілізацій, французький історик Мішель Еспанья наголошує на важливості участі різноманітних зацікавлених в такому процесі факторів і сторін [16]. При цьому,

українська дослідниця М. Левицька наголошує на необхідності розширення уявлень про нові методи у сучасному мистецтвознавстві, зазначаючи при цьому на важливості застосування теорії культурного трансферу для вивчення та інтерпретації українського мистецтва, його локальних мистецьких явищ [8, 1].

Теоретичні концепції щодо осмислення культурного трансферу дозволили нам сформулювати авторське розуміння поняття «мистецтвознавчий трансфер», під яким ми розуміємо особливий процес переміщення мистецьких цінностей від носія цієї цінності до інших.

На винятковій ролі еліт у передачі культурних цінностей наголошує культурологиня О. Копієвська. Вчена акцентує увагу на важливості розуміння пріоритетів у політиці ідентичності яка спрямовується на конструювання образу нації, формування, утвердження і коригування національно-державної ідентичності, як в межах країни, так і її присутності в світі [5, 17]. Процеси ідентичності, пріоритетність культури і мистецтва в цій політиці, мають осмислюватися з точки зору й представницького значення, що потребує теоретично осмислених і практично вибудованих та застосованих механізмів мистецтвознавчого трансферу українського надбання.

Особливого значення мистецтвознавчий трансфер набуває під час участі і проведення державних протокольних заходів, в яких беруть участь перші леді України. Адже саме перед дружиною Президента стоїть важливе завдання – презентація України у світі. Без сумніву, діяльність першої леді має вплив і на імідж країни: покращує його, або ж спричиняє певні репутаційні втрати.

Загальновідомим є факт комплексної роботи над іміджем Президента й членів його родини фахових стилістів, психологів, іміджмейкерів. Їхня місія – задовольнити очікування суспільства, сформувавши або підкресливши фундаментальні особисті якості перших осіб держави, що притаманні менталітету українців. А використання традиційного народного вбрання, його елементів або реплік під час урочистостей має демонструє на широкий загал утвердження образу відданості національним інтересам держави, збереження нації, підкреслити бажання служити громаді й державі. Інститут першої леді є символічним розмежуванням приватного та публічного життя Глави

Держави. Перші леді репрезентують національну ідентичність як на рівні держави, так і на міжнародній арені. Збереження традицій зазвичай було у жіночому підпорядкуванні. Тож, перші леді є лідерами думок та законодавицями нових традицій.

Із цього погляду, найбільш дієвим інструментом у формуванні іміджу першої леді є засоби масової інформації, особисті сторінки в соціальних мережах, сайт глави держави, або ж офіційний сайт. Ці медійні інструменти можуть відіграти як позитивну, так і негативну роль, в залежності від вектору подачі інформації. Оскільки увага громадськості й преси завжди прикута до дрес-коду перших осіб держави, то варто зазначити, що використання комплексу традиційного вбрання українців, або ж його окремих елементів, з-поміж практичної та естетичної функцій, виконують і функцію означення етнічної приналежності в світовому просторі сучасності та є проявом патріотизму. К. Матейко зазначає: «Основною складовою частиною як чоловічого, так і жіночого вбрання є сорочка» [10, 36].

Із цього погляду, та, беручи до уваги значне зростання рівня національної самосвідомості українців в останні десятиліття, доцільно здійснити аналіз використання традиційного українського вбрання, його елементів або реплік дружинами Президентів України, зокрема Катерини Ющенко, Марини Порошенко, Олени Зеленської. Вибір зазначених перших леді, а саме Катерини Ющенко, Марини Порошенко визначається не хронологічними межами наступництва у Президентстві, а найбільш активною популяризацією елементів українського народного вбрання в державних протокольних заходах. Постать Олени Зеленської характеризується з позиції сьогодення.

Особлива увага до українського народного вбрання та його елементів приділялося при президентстві Віктора Ющенка (2005 – 2010 роки). Родина Ющенко вирізнялася своєю патріотичною позицією, любов'ю та повагою до надбань духовної та матеріальної культури українського народу. Саме в гардеробі Катерини Ющенко, провідна роль належала українському етностилю з переважанням української автентики. Із цього погляду, вона стала своєрідним мистецько-патріотичним «обличчям» українського народу. Стиль Катерини Ющенко уособлював багатство історико-культурної спадщини українців, якій був представлений сучасним та

старовинним вишитим сорочкам, сукням, спідницям, піджакам, традиційними прикрасами та верхньому одягу з елементами вишивки [3].

Передусім, мова йде про вишиту сорочку: як старовинну, так і осучаснену. Це стосувалось появи Катерини Ющенко у цьому елементі традиційного вбрання як в заходах українського рівня, так і в міжнародних. Стиль першої леді під час її появи на офіційних заходах був упізнаваний, вирізнявся значним акцентом на етномотивах, повагою до надбань українського мистецтва. Варто відзначити, що дружина Віктора Ющенка при підготовці до участі в заходах, при виборі вишитої сорочки керувалась тематичним принципом. Для прикладу, для своєї участі в 2008 році в фестивалі «У Борщівському краї цвітуть вишиванки» обрала борщівську сорочку [2].

У тому ж 2008 році Катерина Ющенко побувала на фінальному етапі двадцятого Всеукраїнського фестивалю сучасної пісні та популярної музики «Червона рута», що відбувся в Чернівцях. Якщо взяти до уваги, що місто є центром Буковини, символічним був вибір вбрання першої леді для цього заходу: Катерина Ющенко обрала традиційну буковинську сорочку, вишиту бісером, що стало фактом поваги до жителів регіону.

Особливу увагу Катерина Ющенко приділяла дрес-коду на дипломатичних заходах. Так, наприклад, у 2007 році на традиційній щорічній зустрічі із керівниками дипломатичних представництв та міжнародних організацій, акредитованих в Україні, вона була вбрана у сукню з елементами борщівської вишивки.

У 2014 – 2019 роках президентський пост займав Петро Порошенко. Його дружина, Марина Порошенко, стала однією з найбільш публічних та впливових у багатьох сферах суспільного життя дружин президентів в історії сучасної України. Марина Порошенко сформувала власний стиль, у якому переважав акцент на вироби від українських дизайнерів, одним із провідних напрямків діяльності яких є застосування в колекціях українських етномотивів, або ж їх авторське трактування. Стиль Марини Порошенко вирізнявся поєднанням етнічних та класичних мотивів, із елементами стилу кежуал.

Особливу увагу Марина Порошенко приділяла створенню образу з нагоди Дня Незалежності України. Зокрема, до ювілейної 25-ї річниці (2016 рік), Марина Порошенко обрала сукню світло-блакитного кольору з вишитими рукавами, із візерунком «Древо

Життя», який традиційно використовувався на рушниках.

У 2017 році Марина Порошенко обрала сукню від українського бренду OKSANA POLONETS. Ніжно-рожева сукня з маркізету сучасного крою вишита шовковими та бавовняними нитками. Дизайнерка розповіла, що «за основу взяла старовинну вишивку козацької старшини XVII-XVIII ст. як символ незламності, сили духу, праги перемоги і нових звершень» [9].

На відміну від Катерини Ющенко, Марина Порошенко віддавала перевагу більш сучасним образам зі збереженням традиційних візерунків або елементів крою. Часто використовувала прикраси у традиційному стилі в поєднанні з сучасними діловими сукнями або костюмами.

Із 2019 року Президентом України є Володимир Зеленський, дружина якого, Олена Зеленська, продовжує традицію використання етномотивів при формуванні офіційного гардеробу першої леді України. При цьому, її стиль вирізняється поєднанням класичних мотивів, елементів етностилю та спортивного шику.

Зважаючи на складну соціально-економічну ситуацію в Україні, сьогодні неоднозначною є реакція суспільства на дії Президента та першої леді. Це, зокрема, стосується і дрес-коду під час офіційних заходів. До Всесвітнього дня вишиванки Володимир Зеленський із дружиною обрали сорочки, створені українським брендом «Etnodim». Після розміщення на офіційній сторінці ТМ «Etnodim» [14] в соціальній мережі Facebook світлин президентського подружжя, з цього приводу виник конфлікт між виробником сорочок та користувачами. Ця подія була сприйнята останніми як демонстрація політичної позиції ТМ «Etnodim», що не збігається з позицією багатьох українців, серед яких і аудиторія бренду.

Із цього приводу колективом бренду було розміщено публічне звернення, в якому, з-поміж іншого, йшлося про те, що «...Ми створюємо вишиванки та популяризуємо їх у світі вже більше 10 років. Політику завжди оминаємо, так як маємо справу, якій присвячуємо себе повністю. Нам здалося хорошим показником, те, що президент і перша леді обрали саме наші вишиванки... Ворог не там, де вкладають душу в популяризацію української народності. Опублікована... світлина не є агітацією, не є політичною пропагандою – це передусім

історія про національні традиції та вишиванки нашого бренду, які обирають люди – незалежно від посади, соціального статусу, рівня популярності, національності... Вишиванка – це мова одягу. І вона говорить про свободу бути українцем» [12].

У тому ж році до Всесвітнього дня вишиванки Володимир Зеленський із дружиною презентували очільникам кількох країн світу сорочки. У супровідному листі зазначалось: «21 травня Україна відзначає День вишиванки – свято, покликане берегти та шанувати давні традиції нашого народу. Вишиванка – самобутній код нашого етносу із зашифрованими в оригінальних орнаментах оберегами та символами. Зі щирим серцем хочемо поділитися з вами частинкою української історії та автентики» [4]. Подія мала на меті продемонструвати увагу Президента та першої леді України до української сорочки як характерного символу нації та розуміння важливості приділення їй уваги на державному та міжнародному рівні. Такі символічні подарунки отримали лідери Сполучених Штатів Америки, Французької Республіки, Канади, Республіки Польща, Турецької Республіки та інших країн.

Слід наголосити, що в образі першої леді під час святкування Дня вишиванки у 2020 році насправді не було вишитої сорочки. Навіть не було сорочки з вишивкою. Олена Зеленська не культивує жодного елементу українського народного вбрання. Але ЗМІ і сукню з вишивкою рішельє, і блузу з аплікацією називають «вишиванкою». У такому випадку підміна понять, маніпуляції ЗМІ змінюють вектори мистецтвознавчого трансферу щодо присутності і популяризації українського народного вбрання, його елементів.

На думку автора дослідження, при офіційній демонстрації елементів етностилю в гардеробі перших леді України періоду Незалежності присутній факт підміни понять як з боку фахівців, які підбирають такі елементи вбрання, так і з боку представників засобів масової інформації, які висвітлюють діяльність президентського подружжя.

Саме тому доволі часто можна спостерігати процес підміни понять, коли будь-які сукні, сорочки, туніки, брюки та інші зразки одягу з елементами вишивки називають «вишиванкою» у розумінні традиційного елементу українського костюма. Або ж, сорочку, на якій наявна вишивка інших народів, помилково сприймають як традиційну українську вишиту сорочку тільки за ознакою

– наявність вишивки. Це є неприпустимим, якщо взяти до уваги, що це стосується першої леді України.

Наукова новизна. Вперше у науковому контексті розглядається питання мистецтвознавчого трансферу українського народного вбрання, визначається його феномен у протокольних заходах.

Висновки. Дослідивши питання присутності народного костюму, його елементів у державних протокольних заходах перших леді України, ми констатуємо про виняткову іміджеву роль і значення в популяризації української культурно-мистецької унікальності. І, як результат, – формування сучасного мистецького образу українського етностилю відповідно до традицій, сприйняття громадськістю першої леді саме з цієї точки зору.

Акцентуємо увагу на важливості професійного протокового дотримання та відповідного висвітлення автентичності образних елементів перших леді України.

Розглядаючи процеси популяризації українського народного вбрання крізь призму його ціннісного значення, ми наголошуємо на винятковому значенні мистецтвознавчого трансферу українського народного вбрання, його елементів, які залежать від носія народних цінностей, а саме від активної популяризації першими леді України у державних протокольних заходах. Це є підтвердженням патріотизму і поваги до надбань української культури і мистецтва.

Література

1. Бондар І. Перша леді Польщі як громадський діяч і «культурний дипломат». Травневі студії 2020 : історія, міжнародні відносини : зб. матер. Міжн. наук. конф. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. Вип. 5. С. 37-41.
2. Борщівські сорочки з колекції Віри Матковської. URL: <http://www.matkovska.com/> (дата звернення: 13.10.2020).
3. В Україні з'явиться нова перша леді: чим відзначилися дружини попередніх президентів. УНІАН, 2019. URL: <https://www.unian.ua/society/10527411-v-ukrajini-z-yavitsya-nova-persha-ledi-chim-vidznachilisya-druzhini-poperednih-prezidentiv-video.html> (дата звернення: 11.10.2020).].
4. До Всесвітнього дня вишиванки Володимир та Олена Зеленські подарували вишиті сорочки лідерам світових держав. Президент України, 2020. URL: <https://www.president.gov.ua/news/do-vsesvitnogo-dnya-vishivanki-volodimir-ta-olena-zelenski-p-61261> (дата звернення: 19.10.2020).
5. Копієвська О. Р. Роль еліт у формуванні культурної ідентичності. Культура і сучасність.

2015. № 1. С. 15-21. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Kis_2015_1_5 (дата звернення: 28.10.2020).
6. Косміна О. Ю. Традиційне вбрання України. Т. 1. Лісостеп. Степ. Київ : Балтія-Друк, 2008. 160 с.
7. Кротова Т. Ф. Етно-мотиви і класичні форми в костюмі: свобода перевтілень і межі стилю. Етнодизайн: європейський вектор розвитку і національний контекст : матер. Міжн. конгресу. Полтава, 2013. URL : <https://core.ac.uk/download/pdf/33686881.pdf> (дата звернення: 8.11.2020).
8. Левицька М. Теорія культурного трансферу у мистецтвознавчих дослідженнях: можливості для аналізу творчої біографії. Народознавчі зошити. 2019. № 6 (150). С. 1598–1605.
9. Марина Порошенко вразила ніжною вишиванкою від українського дизайнера. Gazeta.ua, 2017. URL: https://gazeta.ua/articles/beauty/_marina-poroshenko-vrazila-nizhnoyu-vishivankoyu-vid-ukrayinskogo-dizajnera/789690 (дата звернення: 05.10.2020).
10. Матейко К. Український народний одяг: етнографічний словник. Київ : Наукова думка, 1996. 196 с.
11. Набокова І. Ю. Репрезентація політичної активності перших леді в американському газетному дискурсі. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка, 2010. Вип. 51. С. 128-132.
12. Про Володимира та Олену Зеленських у вишитих сорочках від ТМ «Etnodim»: URL: <https://www.facebook.com/etnodim/photos/a>. (дата звернення: 18.10.2020).
13. Сиваш І. О. Національний одяг як чинник етнокультури в контексті українського етнодизайну. Мистецтвознавчі записки : наук. журнал. Київ : Міленіум, 2017. Вип. 31. С. 228–236.
14. Сторінка бренду «Etnodim» в мережі Facebook. URL: <https://www.facebook.com/etnodim> (дата звернення: 18.10.2020).
15. Чекалюк В. Імідж першої леді. Вплив на формування іміджу держави у ЗМІ. Вісник Львівського університету. Серія : Журналістика. 2014. Вип. 39(1). С. 162-171.
16. Эспань М. История цивилизаций как культурный трансфер / пер. с франц. Москва : Новое литературное обозрение, 2018. 816 с.
- druzhini-poperednih-prezidentiv-video.html [in Ukrainian].
4. In the name of the World Embroidery Day, Volodymyr and Olena Zelensky presented the embroidered shirts to the world leaders (2020). President of Ukraine. URL: <https://www.president.gov.ua/news/do-vsesvitnogo-dnya-vishivanki-volodimir-ta-olena-zelenski-p-61261> [in Ukrainian].
5. Kopyievska O. (2015). Elite role in the formation of cultural identity. Kultura i suchasnist : almanakh. Kyiv : Milenium, 1, 15–21. Retrieved from : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Kis_2015_1_5 [in Ukrainian].
6. Kosmina O. Iu. (2008). The traditional Ukrainian apparel. T. 1. Forest-steppe. Steppe. Kyiv: Baltia-Druk [in Ukrainian].
7. Krotova T. F. (2013). Ethnic motifs and classical forms in a costume and limit freedom of the style transformations. Etnodyzayn: evropeyskiy vektor rozvytku i natsionalniy kontekst : mater. Mizhn. kongresu. Poltava. Retrieved from : <https://core.ac.uk/download/pdf/33686881.pdf> [in Ukrainian].
8. Levytska M. (2019). Cultural transfer theory and art studies: application to artist's biography case study. Narodoznavchi zoshyty. 6 (150), 1598–1605 [in Ukrainian].
9. Maryna Poroshenko impressed with the tender embroidered shirt made by Ukrainian designer (2017). Gazeta.ua. Retrieved from : https://gazeta.ua/articles/beauty/_marina-poroshenko-vrazila-nizhnoyu-vishivankoyu-vid-ukrayinskogo-dizajnera/789690 [in Ukrainian].
10. Mateiko K. (1996). The Ukrainian folk apparel: the ethnographic dictionary. Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].
11. Nabokova I. Iu. (2010). The the first ladies political activity representation in the American newspaper discourse. Visnyk Zhytomyrskogo derzhavnogo universytetu imeni Ivana Franka, 51, 128-132 [in Ukrainian].
12. On Volodymyr and Olena Zelensky wore the embroidered shirts made by ТМ "Etnodim": Retrieved from: <https://www.facebook.com/etnodim/photos/a>. [in Ukrainian].
13. Sivash I. O. (2017). National clothes as a factor of the ukrainian ethnic culture in the context of ethnic design. Mystetstvoznavchi zapysky : nauk. zhurnal. Kyiv : Milenium, 31, 228–236 [in Ukrainian].
14. The “Etnodim” brand page on Facebook. Retrieved from : <https://www.facebook.com/etnodim> [in Ukrainian].
15. Chekaliuk V. (2014). The the first lady appearance. Influence on the state image establishment in the media. Visnyk Lvivskogo universytetu. Seria : Zhurnalistyka. 39 (1), 162-171 [in Ukrainian].
16. Espagne. M. (2018). L’histoire de la civilisation comme transfert culturel. Moscou : New Literary Observer [in Russian].

References

1. Bondar I. (2020). The First Polish Lady such as the social activist and the "cultural diplomat". Travnevi studii 2020 : istoria, mizhnarodni vidnosny : zb. mater. Mizhn. nauk. konf. Vinnytsia: DonNU imeni Vasylia Stusa, 5, 37-41 [in Ukrainian].
2. Borshchiv shirts from the Vira Matkovska collection. Retrieved from : <http://www.matkovska.com/> [in Ukrainian].
3. It is going to appear a new first lady in Ukraine: what the wives of previous presidents excelled (2019). UNIAN. Retrieved from : <https://www.unian.ua/society/10527411-v-ukrajini-z-yavitsya-nova-persha-ledi-chim-vidznachilysya>

*Стаття надійшла до редакції 09.12.2020
Отримано після доопрацювання 11.01.2021
Прийнято до друку 18.01.2021*